

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai

Nr.2020/LS-001

2020.gada 7.janvārī

Domnīcas PROVIDUS atzinums par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas izstrādāto Konceptuālo ziņojumu "Par līdzdalības budžeta ieviešanu Latvijā".

Labdien!

Domnīca Providus vairākus gadus seko līdzī jaunākajām sabiedrības līdzdalības tendencēm, no kurām viena ir sabiedrības līdzlemta budžetēšana. Pēdējo gadu laikā šai līdzdalības metodes dziļākai iepazīšanai Domnīca Providus ir rīkojusi vairākus izglītojošus seminārus un konferences, lai iegūtu labāku priekšstatu par modeļa priekšrocībām un trūkumiem un iepazītu citu valstu pieredzi. Ievērojama daļa no šiem pasākumiem un to secinājumiem ir publicēta Providus mājas lapā www.providus.lv. VARAM izstrādātajā konceptuālajā ziņojumā daudzas no konferencēs gūtajām atziņām ir jau iekļautas.

2019.gada pēdējās divās nedēļās Domnīca Providus rīkoja pašvaldību pārstāvju un aktīvistu aptauju, aicinot izteikt viedokli par Konceptuālajā ziņojumā ietvertajiem iespējamajiem risinājumiem. Aptaujas rezultāti apkopotā veidā ir pievienoti šim atzinumam.

Apspriežot šo sabiedrības iesaistes veidu ar pašvaldībām, esam guvuši pārlicību, kas tas ir veiksmīgi īstenojams Latvijas pašvaldībās. Kopumā atzinīgi vērtējam VARAM ieguldījumu, izstrādājot iespējamus risinājumus šī modeļa ieviešanai Latvijas pašvaldībās. Pēc aptaujas rezultātu apkopošanas, kā arī dalības apspriedēs par piedāvāto modeli, mums ir radušies daži papildu priekšlikumi:

- 1) **Nepieciešams pārskatīt Konceptuālajā ziņojumā paredzēto minimālo finansējuma apjomu, jo paredzētais sliekšnis pašvaldībām ir pārāk augsts un var atturēt no metodes ieviešanas.** Piemēram, Rīga 2019.gada pilotprojektā tam bija paredzējusi 500 000 eiro, atbilstoši VARAM Konceptuālajam ziņojumam sabiedrības līdzlemtai budžetēšanai pašvaldībai būtu jāparedz nepilni 7 milj. eiro.
- 2) **Konceptuālajā ziņojumā nepieciešams precizēt, vai VARAM ieskatā projektu ideju izstrādes detalizācijas pakāpi ideju iesniegšanas posmā nosaka valsts vai tas ir nacionāli noteikts princips.** Providus ierosina to atstāt kā pašvaldību kompetences jautājumu, bet

VARAM vadlīnijās izskaidrot šī posma nozīmi un iesaistīto pušu lomu. Pašreizējā ziņojuma redakcija rada neskaidrību – tajā paredzēts, ka pašvaldības izstrādā īpašu veidlapu idejas iesniegšanai, norādot, ka tai nav jābūt detalizēti izstrādātam projekta pieteikumam, vienlaikus šis jautājums nav iekļauts tabulā, kur nodalīti valsts un pašvaldību regulējuma jautājumi (2. tab. Nacionālā līmenī definētie ievērojami principi un pašvaldības līmenī definējamie principi līdzdalības budžeta īstenošanai). Šo būtu nepieciešams precizēt, skaidri pasakot, vai pašvaldībām ir iespējas pašām noteikt to, cik detalizēti izstrādātus ideju pieteikumus tās sagaida no iedzīvotājiem līdzlemtas budžetēšanas procesā.

- 3) **Izskaidrot atšķirību starp sabiedrības līdzlemtu budžetēšanu un projektu konkursiem. Apspriežot sabiedrības līdzlemtas budžetēšanas metodi ar pašvaldībām, kā arī saņemot aptaujas rezultātus** var redzēt, ka pašvaldību pārstāvjiem nav skaidrs, ar ko atšķiras līdz šim īstenotie projektu konkursi un sabiedrības līdzlemta budžetēšana un dažos gadījumos varēja vērot bažas, ka šīs metodes ieviešana apdraud tālāku projektu konkursu pastāvēšanu. Mūsuprāt, būtu lietderīgi šajā ziņojumā un tālākajā metodiskajā darbā izskaidrot, ka sabiedrības līdzlemta budžetēšana no projektu konkursiem atšķiras šādā veidā: 1) projekta izstrādes gaitā pašvaldība nodrošina pastāvīgu atbalstu idejas iesniedzējiem (piemēram, sniegt informāciju par iespējām īstenot, dažādiem apgrūtinājumiem, riskiem, aprēķiniem, palīdzēt izstrādāt tāmi, detalizētāku informāciju utt.); 2) lēmumu pieņemšanu par atbalstāmajām idejām pieņem pašvaldības iedzīvotāji; 3) idejas īsteno pašvaldība, tai skaitā nodrošinot arī komunikāciju par ieviešanas procesu. Vienlaikus nepieciešams skaidri pateikt, ka sabiedrības līdzlemtas budžetēšanas ieviešana nenozīmē, ka pašvaldībām ir noteikti jāatsakās no projektu konkursu rīkošanas.
- 4) **Nepieciešams sniegt ieteikumus pašvaldībām, kā rīkoties gadījumā, ja tās vēlas izmantot sabiedrības līdzlemtu budžetēšanu kā metodi, līdz tiek izstrādāts Konceptuālajā ziņojumā paredzētais nacionāla mēroga IT rīks.** Izņemot Rīgas pašvaldību, kura jau ir izstrādājusi savu IT risinājumu, citām pašvaldībām šāds risinājums būtu jāizstrādā no jauna, taču nacionāla IT sistēmas ieviešanas laiks pašlaik skaidri nav zināms. Tādēļ Konceptuālajā ziņojumā būtu jāskaidro, ko pašvaldības drīkst darīt, līdz šis risinājums tiek ieviests, piemēram, vai drīkst izstrādāt savus IT rīkus. Kavēšanās ar nacionāla mēroga IT rīka izstrādi varētu ievērojami aizkavēt arī pašvaldību gatavību ieviest sabiedrības līdzlemtas budžetēšanu savā pašvaldībā.

Ar cieņu,

Līga Stafecka, Providus vadošā pētniece

Sintija Tarasova, Providus pētniece

Biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS"
Vienotais Reģ .Nr. 40003613479

Alberta iela 13, Rīga, LV - 1010
providus@providus.lv
67039252

providus.lv
@providus
facebook.com/providuslv

PROVIDUS
DOMNĪCA